Poliisitarkastaja Konsta Arvelin 17.01.2019 POL-2018-57306

Eduskunnan lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

VIITE: Eduskunnan lakivaliokunnan 19.12.2018 lähettämä lausuntopyyntö.

**Poliisihallituksen asiantuntijalausunto HE 271/2018 vp hallituksen esitys eduskunnalle rikoslain 2 a luvun 2 §:n muuttamisesta**

1 Hallituksen esitys

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt Poliisihallitukselta asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä HE 271/2018 vp eduskunnalle rikoslain (39/1889) 2 a luvun 2 §:n muuttamisesta. Kyseessä on yksinkertainen, mutta valtiosääntöoikeudellisesti olennainen lakimuutos, jolla selkeytetään päiväsakon rahamäärän vahvistamisen perusteena käytettävän verotuksen valintaa. Esityksen tavoitteena on estää päiväsakon rahamäärän pohjana olevan verovuoden sattumanvarainen vaihtelu, joka muutoin aiheutuisi muutoksista verotusmenettelystä annetussa laissa (1558/1995) ja tulevassa verotuskäytännössä. Valtioneuvostolla olisi tarkoituksena antaa myöhemmin valtioneuvoston asetus, jonka mukaan kuukausitulon laskemisen perusteena oleva verovuosi määräytyisi kaikille yhdenvertaisesti.

**Lakivaliokunta on pyytänyt saada asiantuntijalausunnon WORD-tiedostomuodossa (*.doc).**

2 Poliisihallituksen asiantuntijalausunto

Lakiesityksessä ehdotettava muutos on ilmeisen välttämätön verotusmenettelyssä tehtyjen muutosten vuoksi. Verotusmenettelyä uudistettiin kokonaisvaltaisesti laeilla 11–52/2018 (HE 97/2017 vp, VaVM 26/2017 vp sekä EV 182/2017 vp), joissa yhtenä merkittävänä uudistuksena oli verotuksen reaaliaikaistaminen verovelvolliskohtaisesti. Verotuksen reaaliaikaisuuden edistämiseksi tuloverotuksessa, kiinteistöverotuksessa ja tonnistoverotuksessa säädetään verotuksen päättymisestä verovelvolliskohtaisesti, jolloin verovelvollisen verotus voi päättyä nykyistä aiemmin. Reaaliaikaisuus ilmenee hyvin verotusmenettelystä annetun lain 49 §:n 1 momentista, jonka mukaan verovelvollisen verotus päättyy verotuspäätökseen merkittynä päivänä.

Verotusmenettelyä koskevat lait ovat tulleet voimaan 1.5.2018. Lakimuutokset koskevat verovuodelta 2018 toimitettavaa verotusta ja muutoksenhakua. Tämä lähtökohta on omaksuttu myös nyt käsiteltävässä hallituksen esityksessä ja sen vuoksi ehdotettava rikoslain muutos on ehdotettu tulemaan voimaan jo 1.6.2019, jotta sitä voitaisiin soveltaa vuonna 2019 päättyvien verotusten osalta.

Poliisitoiminnassa selvitetään rikoksesta epäillyn kuukausitulon perusteena oleva verotustieto kahdessa tilanteessa. Ensisijaisesti rikoksesta epäillyn verotustietoja selvitetään sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain (754/2010) mukaisessa sakkomenettelyssä, kun epäillylle määrätään tai annetaan sakkoa teosta, josta seuraamuksena on päiväsakkorangaistus. Toissijaisesti verotustiedot selvitetään sellaisten rikosasioiden esitutkinnassa, jossa seuraamuksena saattaa olla sakkorangaistus.

Verotustietojen pääasiallisena tietolähteenä on Verohallinnon tiedot vahvistetuista verotuksista. Verohallinto on voinut verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) 19 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan antaa salassapitovelvollisuuden (*lähinnä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 1 momentin 23 kohta*) estämättä yksittäistapauksessa pyynnöstä verotustietoja verovelvollista koskevine tunnistetietoineen syyttäjä- ja esitutkintaviranomaisille sekä tuomioistuimille rikoslain 2 a luvun 2 §:ssä säädetyn päiväsakon suuruuden määräämistä varten. Verotustiedot on voitu antaa myös teknisen käyttöyhteyden avulla ja niin myös käytännössä tapahtuu.

Käytännössä poliisi hankkii teknisen käyttöyhteyden avulla tiedot rikoksesta epäillyn verotiedoista hyödyntääkseen niitä sakkomenettelyssä tai muussa esitutkinnassa, johon liittyy sakolla rangaistava rikos tai rikoskokonaisuus. Verotustiedon selvittämisen jälkeen poliisin tiedustelee verotustiedon paikkansapitävyyttä rikoksesta epäillyltä pääasiassa siksi, koska käytettävissä oleva tieto vahvistetusta verotuksesta voi olla jo vanhentunut. Tällaisissa tilanteissa poliisi arvioi käytettävissä olevien tietojen luotettavuutta suhteessa rikoslain 2 a luvun 2 §:n 1 momentissa säädettyyn lähtökohtaan päiväsakon rahamäärän kohtuullisuudesta – käytettäviksi tiedoiksi valikoituu joko Verohallinnon verotustieto tai rikoksesta epäillyn luotettava selvitys olennaisesti muuttuneista kuukausituloista.

Kuten hallituksen esityksen kohdassa 6 (säätämisjärjestys) on todettu, ehdotetulla lakimuutoksella on vaikutusta viranomaisten toimintaan sakon määräämisessä. Yksi käytännön ongelmista on se, että poliisin käytettävissä ei aina ole täysin reaaliaikaisinta verotustietoa. Sakkomenettelyn sekä rangaistusjärjestelmän toiminnan kannalta reaaliaikaista verotustietoa voidaan pitää eräänlaisena tavoitetilana. Tällöin viranomaisella sekä rikoksesta epäillyllä on sama tieto päiväsakon rahamäärän määräytymisperusteen määrittelevästä kuukausitulosta. Sen lisäksi sakkorangaistus voisi perustua rikoslain 2 a luvun 2 §:n 1 momentin mukaisesti sellaiseen päiväsakon rahamäärään, joka on kohtuullinen sakotettavan makukykyyn nähden. Rahamäärä on kohtuullinen, koska se perustuu reaaliaikaiseen verotustietoon.

Lausunnossa käsitellyistä käytännön näkökulmista huolimatta esityksellä on yksi merkittävä tavoite. Tämä on perustuslain (731/1999) 6 §:ssä turvatun yhdenvertaisen kohtelun huomioiminen päiväsakon rahamäärän vahvistamisessa. Verotusmenettelyn uudistuksen myötä verotuksesta on tullut yksilöllisempää ja reaaliaikaisempaa. Tämä ei voi johtaa siihen, että päiväsakon rahamäärä määriteltäisiin sen tiedon perusteella, mikä milloinkin olisi käytössä ottaen huomioon verovelvollisten verotuksen valmistuminen. Sen sijaan päiväsakon rahamäärä tulee vahvistaa sakotettavien osalta aina

samalla tavalla, kuten hallituksen esityksessä on tavoitteena. Myös poliisin on pystyttävä huomioimaan tämä erityisesti sakkomenettelyssä, jossa päiväsakon rahamäärän määräytymisperuste tulee selvitettäväksi.

Verohallinto on kehittämässä verotustietojen hyödyntämistä entistä reaaliaikaisemmaksi. Yhtenä tavoitteena on toteuttaa vuosina 2012–2023 reaaliaikainen rajapinta Verohallinnon teknisiin käyttöliittymiin, joista verotustietoja luovutetaan. Tällöin myös päiväsakon rahamäärän vahvistamisessa voitaisiin tulevaisuudessa tukeutua entistä reaaliaikaisempiin tietoihin. Tätä on hallituksen esityksessä pidetty päiväsakon rahamäärän kannalta perusteltuna, kunhan yhdenvertaisesta kohtelusta huolehditaan. Tätä on pidettävä yhtenä tulevaisuuden tavoitetilana myös poliisitoiminnassa.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 17.01.2019 klo 10:34. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu Eduskunnan lakivaliokunta, LaV@eduskunta.fi